

Papucsek Hilda

Megnyílt a Magyar Büntetés-végrehajtás Múzeuma

Dr. Petrétei József igazságügyi és rendészeti miniszter, valamint dr. Veres János pénzügy-miniszter ünnepélyes keretek között 2007. március 6-án adta át a Magyar Büntetés-végrehajtás Múzeumát, amely az első és egyetlen ilyen jellegű állandó kiállítás a hazai börtönügy történetében. A kiállításnak a Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtön több mint 100 éves, patinás épületében berendezett, közel 300 négyzetméteres kiállítótér ad otthont.

Az ünnepséget Csere László bv. vezérőrnagy, országos parancsnok nyitotta meg. A vendégek között köszönthettük többek között Dr. Gönczöl Katalin miniszteri főtanácsadót, az Országos Bűnmegelőzési Bizottság elnökét, Katonáné dr. Borka Katalint, az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium osztályvezetőjét, dr. Börzsönyi Józsefet, a Sárospataki Református Teológiai Akadémia dékánját, dr. Estók József ny. bv. dandártábornokot és Takács László bv. ezredest, a Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtön parancsnokát.

2006-ban az intézet főpályázóként, Sátoraljaújhely Város Önkormányzatával, a Honvédelmi Minisztérium Hadtörténeti Intézetével és Múzeumával, illetve a börtönüggyel foglalkozó helyi civil szervezettel, az Eötvös József Klubbal együttműködve nyújtott be pályázatot a helyreállító igazságszolgáltatás érvényesülése témájában az Országos Bűnmegelőzési Bizottsághoz. A pályázatban megfogalmazott cél az első magyar Büntetés-végrehajtási Múzeum létrehozása volt a pályázati partnerek együttműködésével, továbbá az egyházi, civil és karitatív szervezetek, önkormányzatok, tudományos műhelyek, főiskolák és egyetemek, a helyi regionális televízió, az MTA Szociológiai Kutatóintézete, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Igazságügyi Hivatal közreműködésével olyan, a helyreállító igazságszolgáltatás területén mintaeértékű programok szervezése, amelyek pozitív hatással lehetnek a bűnmegelőzésre, a bűnözés csökkentésére. A sikeres pályázatot követő beruházás során az építési, szerelési, gépészeti, informatikai és berendezési munkálatokat 47 fő – közöttük 28 fogvatartott – végezte.

Az első magyar börtönmúzeum, amely nem volt a mai értelemben vett nyilvános gyűjtemény, az 1900-as években jött létre. Megalapítója, a gyűjtemény gondozója Vajna Károly, az Országos Királyi Gyűjtőfogház egykori igazgatója volt. A múzeum felszámolása után, a negyvenes évek végén a kiállítási anyagok nagyobb része a Kiskunfélegyházi Múzeumba került, illetve más tárlatok anyagának szerves része lett.

A Börtönmúzeum megvalósításának ötlete már az 1990-es években felmerült, kezdeményezések is történtek egy állandó gyűjtemény felállítására, azonban elsősorban anyagi okok miatt a múzeum létrehozása nem valósult meg.

Évekkel később a gyűjtő- és kutatómunkát szívügyeként karolta fel Dr. Estók József bv. dandártábornok, aki munkatársai segítségével, céltudatos munkával létrehozta azt a szakmai hagyaték-tárat, melyben a kiállítás alapját képezi.

Az összegyűjtött tárgyak, képek, írásos anyagok a XV. századtól napjainkig mutatják be magyar büntetés-végrehajtás történetét. Képet kapunk arról a fejlődési folyamatról, amely a megszegyenítő büntetések alkalmazásától a börtönbüntetés uralkodóvá válásáig ment végbe hazánkban. A tárlat megalkotói gondos kalauzként vezetik végig a látogatót a börtönök kialakulásától kezdve, a középkor időszakában alkalmazott testi fenytítő, kényszerítő eszközökön keresztül, az első fegyintézetek létrejöttéig - bemutatva a jogalkotás és az ítélkezés világát is.

A korszerű magyar börtönrendszer kialakításának gondolata a reformkorban fogalmazódott meg: megtaláljuk a kiállításban az 1841-1843. évi börtönügyi törvényjavaslat dokumentumait is, amelyek nagy vitát váltott ki a korabeli törvényhozók körében, hiszen a legmodernebb nyugati börtönrendszerek és büntetési elméletek alkalmazását kívánták átültetni a magyar gyakorlatba. Ismereteinket bővíthetjük a jóval későbbi igazságszolgáltatási reform nyomán létrejött első magyar büntető törvénykönyv – melyet a szakirodalom Csemegi-kódex néven tart számon – megismerésével.

A történeti bemutatást követően igen széleskörű betekintést nyújt a kiállítás a mai büntetés-végrehajtási szervezet életébe, a 32 intézetet, a büntetés-végrehajtás intézményeit és a 12 gazdasági társaságot egy paravánsor mutatja be. Az intézetekben működő szakmunkásképzés és szakköri tevékenység keretei között készült kerámiákat, festményeket, fadaragványokat a múzeumban értékesítik, ezzel is segítséget nyújtva az egész társadalom érdekeit szolgáló reintegráció elősegítéséhez.

A mai kor követelményeihez igazodva létrehoztak egy Digitális Múzeumot. Ez a munka olyan egyedülálló adatbázis kialakulását eredményezte, amely valamennyi tárgyi emlék leírását, a rendelkezésünkre álló írásos emlékek elektronikus másolatát, az 1800-as évek végétől napjainkig megjelent, a büntetés-végrehajtással kapcsolatos jogszabályokat, levéltári anyagokat, újságokat, dokumentumokat, publikációkat tartalmazza. Az itt felvonultatott történelmi emlékek digitalizálását azok a fogvatartottak végezték, akik a büntetésük letöltése alatt számítástechnikai tanfolyamon vettek részt a Sátorlajújhelyi Fegyház és Börtönben.